

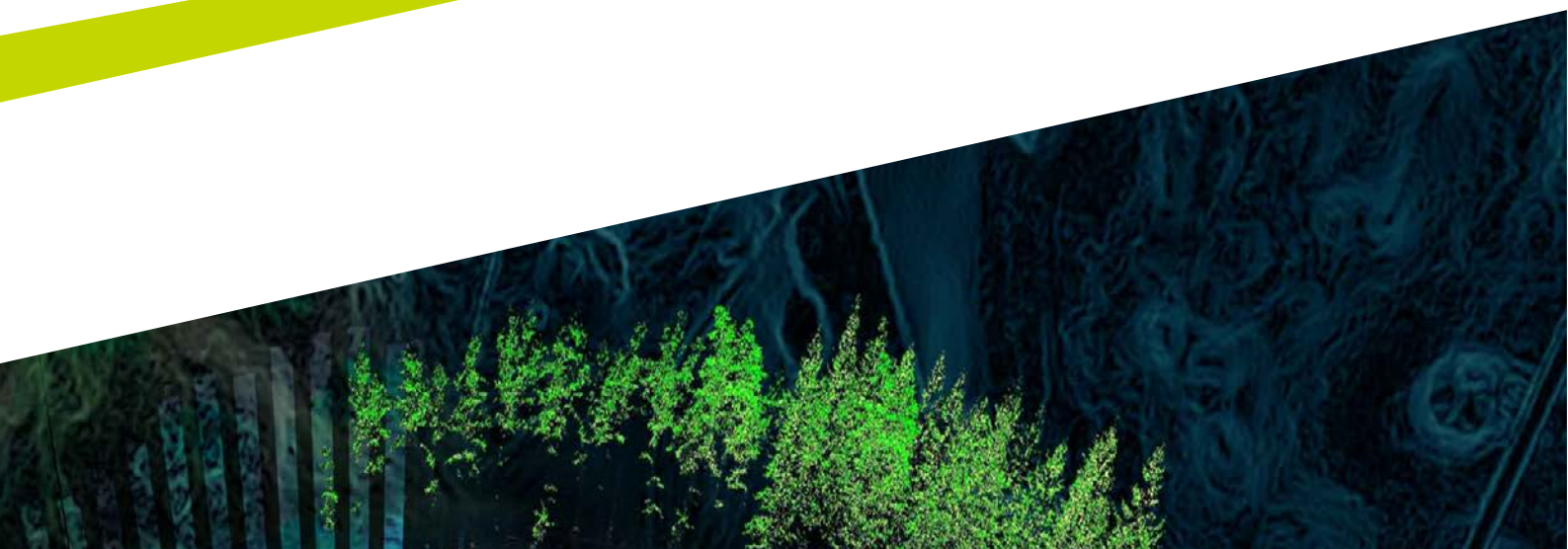

Skötselns roll för ett samspel mellan trygghet och biologisk mångfald i samhällsnära naturreservat

En fallstudie på Öresundsparken i Lomma
kommun

Linnea Svensk

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Landskapsingenjörsprogrammet
Alnarp 2023

Skötselns roll för ett samspel mellan trygghet och biologisk mångfald i samhällsnära naturreservat. En fallstudie på Öresundsparken i Lomma kommun.

The role of maintenance for an interaction between perceived safety and biodiversity in nature reserves close to settlements. A case study at Öresundsparken in Lomma municipality.

Linnea Svensk

Handledare: Linn Osvalder, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Examinator: Märit Jansson, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i Landskapsarkitektur

Kurskod: EX0841

Program/utbildning: Landskapsingenjörsprogrammet

Kursansvarig inst.: Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Utgivningsort: ALNARP

Utgivningsår: 2023

Upphovsrätt: Alla bilder som används är tagna av författaren.

Nyckelord: Trygghet, biologisk mångfald, skötsel, naturreservat
Perceived safety, biodiversity, maintenance, nature reserve

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Sammanfattning

Biologisk mångfald har stor betydelse för våra ekosystem och ekosystemtjänster, och bör finnas i åtanke vid utformning av naturreservat och andra grönområden. Men att enbart fokusera på biologisk mångfald i vegetation kan ha negativa konsekvenser för människors trygghet. Då naturen har flera märkbart positiva effekter på människor, så som minskad stress, motverkande demens och ökad fysisk aktivitet, är det väsentligt att utforma naturreservat som inte enbart fokuserar på biologisk mångfald utan även tryggheten för människor. En problematik mellan trygghet och biologisk mångfald i naturreservat har noterats, och i uppsatsen resoneras hur de båda aspekterna kan kombineras i naturreservat och andra grönområden genom skötsel.

Syftet med uppsatsen har varit att se om ett samspel mellan trygghet och biologisk mångfald är möjligt i naturreservat, och ändå vara gynnsamma för båda. Genom litteraturstudie, fallstudie, observationer och enkätstudier har frågeställningarna besvarats. Öresundsparken i Lomma kommun har studerats som ett exempel på naturreservat. I Öresundsparken har fallstudie, observationer och enkätstudier utförts för att få svar på hur människor upplever och besöker området. Tydliga mönster har uppmärksammats kring människors vistelse i området, där fler tenderar att vistas i naturreservatet under dagtid samt att fler män än kvinnor vistas ensamma på området.

Litteraturen har styrkt kunskapen kring naturens positiva effekter på oss människor, men även att skötseln för att uppnå trygghet respektive en god biologisk mångfald skiljer sig mycket åt. Biologisk mångfald gynnas som mest i naturlig vegetation med extensiv skötsel där växtligheten har stor variation, medan människor tenderar att känna sig mest trygga kring öppen välskött vegetation som har god genomsläpplighet. Genom litteraturstudien har det konstaterats att ett samspel mellan de båda aspekterna till viss del är möjlig. Kunskap kring den växtlighet som finns på plats och hur den kan användas för att minska skötselinsatser är avgörande för att ett samspel mellan trygghet och biologisk mångfald ska vara möjlig.

Nyckelord: Trygghet, biologisk mångfald, skötsel, naturreservat

Abstract

Biodiversity is of great importance for our ecosystems and ecosystem services, and should be in mind when designing nature reserves and other green areas. But focusing solely on biodiversity in vegetation can have negative consequences for people's safety. As nature has several noticeably positive effects on people, such as reduced stress, counteracting dementia and increased physical activity, it is essential to design nature reserves that focus not only on biodiversity but also on the safety of people. A problem between security and biodiversity in nature reserves has been noted, and the thesis discusses how the two aspects can be combined in nature reserves and other green areas through management.

The aim of the essay has been to see if an interaction between safety and biodiversity is possible in nature reserves, and still be beneficial for both. Through literature study, case study, observations and questionnaire studies, the questions have been answered. The Öresund Park in Lomma municipality has been studied as an example of a nature reserve. In Öresund Park, case studies, observations and survey studies have been carried out to get answers to how people experience and visit the area. Clear patterns have been noticed regarding people's stay in the area, where more people tend to stay in the nature reserve during the day and that more men than women stay alone in the area.

The literature has confirmed the knowledge about the positive effects that nature gives people, but also that the management to achieve safety versus a good biological diversity is very different. Biodiversity is most beneficial in natural vegetation with extensive management where the vegetation has a rich variation, while people tend to feel most secure around open and well-managed vegetation that has a good permeability. Through the literature study, it has been established that an interaction between the two aspects is to some extent possible. It can be established that a knowledge of the vegetation on site and how it can be used to reduce maintenance efforts is crucial for an interaction between safety and biodiversity to be possible.

Keywords: Safety, biological diversity, management, nature reserve

Förord

Som landskapsingenjörstudent har jag under utbildningen fått vetskap kring hur utemiljöer kan formos på olika sätt för att vara tillgängliga för människor. Begreppet biologisk mångfald har varit centralt genom stora delar av utbildningen, där en svårighet gällande kombinerad trygghet och biologisk mångfald i naturreservat och andra grönområden har uppmärksammats. Detta väckte mitt intresse och jag ville lära mig mer om ämnet, samt pröva om problematiken fanns i ett naturreservat i mitt närområde.

Arbetet har gett mig nya sätt att se på vegetation och har lyft min blick gällande utformning av grönområden, att flera parter ska gynnas i grönområden. Att studera ett befintligt naturreservat motiverade mig att vara utomhus även när vädret inte lockade, vilket har gett mig energi och välbehövliga pauser i skrivandet.

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Linn Osvalder som med en ledande hand hjälpt mig genom arbetets gång och som har lyst upp när det känts svårt. Jag vill även tacka mina vänner och familj som funnits vid min sida genom hela processen med kloka ord och stöttning. Utan er hade de långa dagarna framför datorn känts oöverkomliga.

Det har varit en prövande men lärorik period som har gett mig många nya kunskaper som jag kommer bära med mig framöver!

Linnea Svensk,
Alnarp 2023

Tabellförteckning

Tabell 1. Visar vegetation på platsen.	25
Tabell 2. Observation dagtid vardag 21/11. X-axeln visar antal besökare. Färgerna visar aktivitet på besökare. Tabell gjord av författare.....	27
Tabell 3. Observation dagtid helg 27/11. X-axeln visar antal besökare. Färgerna visar aktivitet på besökare. Tabell gjord av författare.....	28
Tabell 4. Observation kvällstid 27/11. X-axeln visar antal besökare. Färgerna visar aktivitet på besökare. Tabell gjord av författare.....	29

Figurförteckning

Figur 1. Illustration gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 m 2018 © Lantmäteriet. Karta över Öresundsparken i Lomma som visar arbetsområde och indelade buskage.....	21
Figur 2. Gång-/ och cykelväg dagtid. (foto: författare) Visar hur gång-/ och cykelväg framställs under dagtid.	23
Figur 3. Skynd sikt vid kurva dagtid. (foto: författare) Visar hur vegetation bidrar till skynd sikt vid kurva under dagtid.	23
Figur 4. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar promenaden för trygghetsenkäter och indelade sträckor.	30
Figur 5. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar området i fråga.....	51
Figur 6. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar promenaden att gå.....	52
Figur 7. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar sträcka 1.	53
Figur 8. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar sträcka 2.	54
Figur 9. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar sträcka 3.	55
Figur 10. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar sträcka 4.	56

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	6
Figurförteckning.....	7
Inledning	10
3.1 Bakgrund.....	10
3.2 Syfte	12
3.3 Mål	12
3.4 Frågeställningar	12
3.5 Avgränsning	12
3.6 Material och metod	12
Litteraturstudie	15
4.1 Begreppet trygghet	15
4.2 Begreppet skötsel	15
4.3 Biologisk mångfald.....	16
4.4 Skötsel för trygghet.....	17
4.5 Skötsel för biologisk mångfald	18
4.6 Samspel mellan skötsel för trygghet och skötsel för biologisk mångfald.....	18
4.7 Naturresevat nära samhällen.....	19
Öresundsparken i Lomma.....	21
5.1 Platsen i sitt sammanhang.....	21
5.2 Vegetation på platsen	25
5.2.1 Vegetationen och biologisk mångfald.....	26
5.3 Observationer.....	27
5.4 Enkätstudie	30
5.5 Sammanfattning Öresundsparken Lomma	34
5.6 Sammanfattning av nuvarande skötselplan	34
Analys.....	36
Utvecklingsmöjligheter för Öresundsparken	39
Diskussion	41
8.1 Metoddiskussion	41

8.2	Resultatdiskussion	42
	Slutsats	45
9.1	Förslag på vidare studier	46
	Referenser	47
	Bilagor	50
11.1	Trygghetsenkät	50

Inledning

3.1 Bakgrund

Att känna sig trygg kan vara en känsla som många tar för givet, en känsla av att obehindrat kunna röra sig, utan att känna sig illa till mods. I naturreservat är det inte alltid en självklarhet.

Jag har ofta känt mig otrygg i områden som jag kanske inte känner till så bra, där jag inte vet vad som väntar och där jag inte kan se vad som finns runt hörnet av gång- och cykelvägen. I stadsmiljö finns det ofta bra belysning, är avskalat från tätare vegetation och är mycket människor i rörelse. Men hur är tryggheten i naturreservat? Områden där biologisk mångfald är i fokus framför infrastruktur och trafik, och där skötseln kanske inte är lika frekvent som i stadskärnan. Där det finns stora buskage, och där stadens raka asfalterade gång- och cykelvägar byts ut mot slingriga grusvägar som svänger runt buskar och snår.

Hur trygg känner man sig där?

Biologisk mångfald har blivit ett alltmer använt begrepp i dagens stadsplanering, och stort fokus läggs idag på att utforma utemiljöer som ska gynna just biologisk mångfald. Den biologiska mångfalden har stor betydelse för de ekosystemtjänster som naturen ger oss, och spelar en stor roll i framtida stadsplanering (Boverket, 2020). De miljöer som gynnar biologisk mångfald är miljöer där skötseln inte är lika frekvent, där vegetationen tillåts vara tät och artrik (Persson och Smith, 2014). Men det är också dessa miljöer som får besökare att känna sig mindre trygga (Gunnarsson et al., 2012).

Skötsel har stor påverkan på hur ett grönområde upplevs av dess besökare. Vilken karaktär vegetationen har i ett område samspelar med hur inbjudande området känns, vilket i sin tur påverkar hur besökarna känner sig när de vistas i området. Genom kontinuerlig skötsel kan därför grönområden ge högre livskvalitet till människor som vistas i naturen (Gunnarsson et al, 2012).

Studier har visat att 27% av befolkningen känner sig otrygga att vistas utomhus på kvällstid, och därför undviker att gå ut ensamma. Av unga kvinnor, 20–24 år, kände

47% sig otrygga utomhus under kvällen medan det av män i samma ålder var 21% som upplevde otrygghet (Brå, 2022). Även fast forskning bevisat att människor mår bra både fysiskt och psykiskt av att vistas i naturen kan ett igenväxt och oskött buskage, i stället för att ge en rofylld känsla, få besökarna att känna sig otrygga. Att inte kunna få en snabb överblick över ett område för att se vad som gömmer sig i naturen, kan ofta leda till en känsla av otrygghet (Gunnarsson et al., 2012).

Vad som får en människa att känna sig trygg är såklart väldigt individuellt, men områdets integration med dess omgivning kan ha stor betydelse på hur den upplevs. Områdets skötselnivå, utformning och hur det är upplyst avgör hur platsen upplevs av dess besökare (Gunnarsson et al, 2012). Det behövs grönområden där biologisk mångfald främjas. Men är det möjligt att göra grönområden trivsamma för både människor och biologisk mångfald? Går det att öka tryggheten i grönområden, men ändå gynna biologisk mångfald?

Som landskapsingenjörstudent har studierna gett mig en inblick i hur våra utemiljöer påverkar våra liv och vår livskvalitet. Jag har insett vilken roll landskapsingenjörer har i utformning av stadsrum, grönområden och andra urbana ytor och har fått lärdom kring hur vi kan göra miljöer tillgängliga och intressanta för både människor och biologisk mångfald. Hur djur och människor kan samspela på gemensamma ytor är en viktig aspekt att ha med sig i framtidens utformning av urbana miljöer. För att bevara relationen mellan människor och natur anser jag att det är viktigt att hitta en balans mellan trygghet och biologisk mångfald, även i områden där den mänskliga närvaron inte har huvudfokus.

Som ett exempel har jag valt att studera en del av Öresundsparken i Lomma kommun, som idag är ett naturreservat (se figur 1). Jag tycker det är intressant att se hur ett samhällsnära naturreservat upplevs av dess besökare, där biologisk mångfald har högre prioritet än den mänskliga närvaron. Hur trygga känner besökare sig i ett område där den biologiska mångfalden har större fokus än människan? Och går det att genom skötsel öka tryggheten samtidigt som den biologiska mångfalden gynnas?

3.2 Syfte

Syftet är att undersöka om biologisk mångfald och upplevd trygghet kan samspela med varandra i naturreservat så att båda delar gynnas.

3.3 Mål

Målet med uppsatsen är att föra resonemang kring hur biologisk mångfald och trygghet kan samspela i grönområden. Arbetet har även som mål att komma fram till hur olika typ av skötsel gynnar dels biologisk mångfald, dels trygghet i grönområden.

3.4 Frågeställningar

Resultat kommer tas fram genom frågeställningarna:

- *Hur kan olika typ av skötselinsatser gynna dels biologisk mångfald, dels trygghet i ett grönområde?*
- *Kan trygghet och biologisk mångfald samspela i ett samhällsnära naturreservat?*

3.5 Avgränsning

En del av arbetet bestod av en fallstudie av naturreservatet Öresundsparken i Lomma kommun. Därför har en del av arbetet varit geografisk avgränsat, men generella resonemang kommer även att utföras.

Arbetet har fokuserat på samhällsnära naturreservat, och fokuserar därmed inte på planerade grönområden eller naturreservat långt ifrån samhällen.

3.6 Material och metod

Undersökningen bestod av olika studier för att besvara de ställda frågeställningarna. De valda metoderna var litteraturstudie, fallstudie med inventering, enkät, och observationer.

Litteraturstudie

En litteraturstudie gjordes för att undersöka grundläggande begrepp, så som trygghet, skötsel och biologisk mångfald. I litteraturen undersöktes även hur skötsel kan utföras för att gynna dels trygghet, dels biologisk mångfald samt hur vi

människor påverkas av naturen. Litteraturen hämtades från Primo och Google Scholar.

Fallstudie

För att en undersökning av Öresundsparken skulle vara möjligt utfördes en fallstudie som bestod av tre delar, en del som sammanfattar platsen i sig, dess utformning och historia, en del som studerar besökarnas rörelsemönster och åsikter kring platsen genom observationer och enkäter, samt en sista del som sammanfattar naturreservatets nuvarande skötselplan. Informationen om naturreservatet är framtagen genom litteraturstudier och en fallstudie. En studie kring besökarnas rörelsemönster och åsikter angående området har utförts dels genom observationer, dels genom enkätstudier på plats.

Höst et al. (2006) beskriver fallstudier som användbart för att på djupet beskriva ett objekt genom olika tekniker, däribland intervjuer och observationer. Detta var användbart i Öresundsparken för att beskriva och förstå platsen, där platsens nuvarande utformning fotograferades och dokumenterades. En inventering av vegetationen gjordes för att, i den mån det var möjligt, identifiera de växter som fanns i buskagen i området. Vegetationen i området delades in i fyra olika buskage där växtligheten noterades. I fallstudien gjordes även en mindre dokumentstudie för att ta del av information gällande Öresundsparken i Lomma kommun, som har använts som fall i arbetet.

Enkät

Till en början var tanken att intervjuer skulle utföras genom att intervjua förbipasserande som sedan skulle få gå en promenad och svara på frågor samtidigt och Inbjudan att delta i enkätstudien på plats i Öresundsparken skickades till boenden i Lomma kommun genom två olika Facebookgrupper för Lomma, dessvärre utan resultat. Men efter att ha observerat på platsen vid olika tidpunkter och konstaterat att det inte rör sig så mycket människor på området under vardagar och kvällstid, och på grund av den tidsbegränsning som fanns kring arbetet ändrades metoden till att till att bjuda in vänner i 19–25 års ålder till området, vilket i sin tur har påverkat resultatet av studien. Studien skedde gruppvis på plats, där besökarna fick varsitt häfte med frågor om sig själva och om hur de upplevde området, där de sedan gick en promenad i området i grupp om fem. Promenaden var indelad i olika sträckor med tillhörande frågor om de olika buskagen på området. Enkäten hade flervalsfrågor (Höst et al., 2006), vilket valdes för att det tydligt skulle gå att jämföra svaren mellan de olika besökarna.

Se bilaga 1 för enkätformat.

Observationer

Observationer utfördes på platsen för att undersöka vilka människor som rörde sig på området under olika tider på dagen, när det var ljust respektive mörkt. Höst et al. (2006) beskriver metoden observation som en lämplig metod för att studera ett fenomen eller vad som händer under olika situationer. Observationerna utfördes i rollen som den fullständiga observatören, som Höst et al. (2006) förklarar är den observatör som inte är delaktig i studien, utan endast studerar mönster. Att inte integrera med omgivningen grundade sig i att lättare kunna göra statistik och jämföra resultat vid olika observationer. Observationerna utfördes både på vardagar och helger. Det som observerades var antal och typ av besökare, om de vistades själva eller i grupp, ungefärlig ålder och aktivitet på besökare. Detta för att få en uppfattning om besökarnas rörelsemönster i både ljus och mörker.

Litteraturstudie

4.1 Begreppet trygghet

Begreppet trygghet, att känna sig trygg, innebär att en människa känner sig fri från hot eller andra oroande inslag från omgivningen. Motsvarande en känsla av lugn och att vara utan bekymmer. (NE, 2022a)

Vad som får en person att känna sig trygg är väldigt individuellt, och bygger på människors enskilda erfarenheter. Men hur en person upplever trygghet bygger också på samhällets yttre påverkan, till exempel påverkar hur mycket brott som rapporteras från ett område hur människor i området känner sig. (Boverket, 2022)

4.2 Begreppet skötsel

Begreppet skötsel innebär att något levande, som kräver vård, får tillsyn och nödvändig behandling. (NE, 2022b)

Trädskikt, mellanskikt, buskskikt och fältskikt

Skötseln har en stor påverkan på hur människor upplever planteringar eller grönområden och vilken känsla den ger omgivningen. Att använda sig av strukturrika planteringar har visat sig vara positivt både för biologisk mångfald och människor, och innebär att arterna i planteringen samspelar i sin varierande utformning genom att skapa olika skikt. Ofta talas det om *trädsikt, mellanskikt, busksikt* och *fältsikt*. Arterna kategoriseras in i de olika skikten beroende på storlek och utformning i planteringen. De högsta arterna hamnar i trädsikt, de lite lägre arterna i mellanskikt, buskar och lägre vegetation i busksikt och markvegetationen benämns som fältsikt (Wiström et al., 2009).

En plantering eller ett grönområde där skikt är synliga har visat sig gynnsamt för djurliv, då det innebär att flera djurarter kan samspela på en mindre yta. Platsen får fler funktioner, och blir mer effektiv på en mindre yta. Att använda sig av skiktning är även lönsamt för att minska uppkomsten av icke önskad vegetation då marken

skuggas och ogräs, som till exempel brännässlor (*Urtica dioica*), har svårare att etablera sig. Om vegetationen har en god skiktning är därför behovet av en intensiv skötsel mindre (Wiström et al., 2009).

Samtidigt som mellanskiktet, om välutvecklat, kan minska uppkomsten av ogräs på en plats hjälper det också till att öka tryggheten i planteringar. Genom att skugga marken, och på så vis minska uppkomsten av sly och annan vegetation som skymmer sikt, ges ett friare synfält för människor som besöker platsen. Besökare får en ökad uppsikt i området, vilket medför en ökad trygghetskänsla (Gunnarsson et al., 2012).

4.3 Biologisk mångfald

Begreppet biologisk mångfald innebär en artrikedom, en variation (NE, 2022c). Variationen kan vara på olika nivå, till exempel skillnad i genetik mellan olika populationer och individer, variation i miljötyper och variation i ekosystem (CBD, 1992).

Hur stor variationen av biologisk mångfald är i ett område beror på flera faktorer. Dels lokala, dels regionala och landskapliga. Hur miljön är utformad runt omkring till exempel ett grönområde, och i vilket landskap området är beläget påverkar vilken typ av vegetation och djurliv som finns på platsen. Faktorer som jordmån, mikroklimat, latitud och hur området sköts påverkar den biologiska mångfaldens utformning och storlek (Turner et al., 2001).

Den biologiska mångfalden är ett viktigt element för att säkra våra ekosystem för framtida klimatförändringar. Om ett buskage, en plantering eller en stad tillåts ha en artrikedom i vegetation ges fler möjligheter till djurliv och planteringen blir mer motståndskraftig. Variationen gör att sannolikheten att en art ska överleva vid en kris, till exempel vid extrem torka, är större än om planteringen inte hade haft en hög mångfald. Mångfalden blir som en försäkring för ekosystemet, och därmed också för de ekosystemtjänster som planteringen ger. Detta gör att planteringen blir mer tålig för framtida förändringar i samhället, samtidigt som den ger plats för djur och andra organismer (Boverket, 2020).

En varierad vegetation som finns tillgänglig för insekter och andra djur under hela året är av stor vikt för ekosystem och ekosystemtjänster. Till exempel gynnar en variation av blommande vegetation över hela säsongen pollinerare som humlor och bin. Vilket i sin tur gynnar oss människor genom bland annat försörjande ekosystemtjänster, till exempel livsmedel (Persson och Smith, 2014).

Vidare beskriver Persson och Smith (2014) att en variation av arter i ett grönområde medför att det även finns en variation i resistensnivån mot olika sjukdomar och miljöförändringar, eftersom det varierar från art till art. En hög biologisk mångfald gör ekosystemet mer resistent mot olika kriser, till exempel klimatförändringar (Persson och Smith, 2014).

4.4 Skötsel för trygghet

Utifrån den studie som gjorts har flera verktyg upptäckts för att öka tryggheten i ett grönområde. Det som visat ha stor betydelse för trygghetsupplevelsen i grönområden är hur bra uppsikt människor som besöker platsen har över området. Gunnarsson et al. (2012) trycker på att öppna siktstråk genom vegetation gör det möjligt för besökare att överblicka området, vilket ger en känsla av trygghet och kontroll.

Gunnarsson et al. (2012) beskriver att det finns några särskilda faktorer som påverkar hur besökare upplever ett grönområde. Dels hur vegetationen integrerar med omgivningen, dels att vegetationen inte ska skymma sikten i området (Gunnarsson et al., 2012). En studie gjord av Gunnarsson et al. (2012) visade att besökare upplevde en gång- och cykelväg mer otrygg om den omkringliggande vegetationen var för nära inpå gång- och cykelbanan.

För att öka tryggheten i vegetations ytor menar Gunnarsson et al. (2012) att vegetationen kan röjas för att bilda siktstråk, eller genom att röja delar av buskskiktet för att besökare ska kunna se in i vegetationen. Genom att röja buskskiktet och då få en bättre överblick i planteringen upplevs vegetationen som mer välskött och då även mindre otrygg (Gunnarsson et al, 2012).

Ett annat sätt att öka tryggheten i vegetations ytor är att genom kunskap kring växternas olika karaktärer och egenskaper skapa ett buskage som är mindre skötselkrävande. Genom att ge plats åt skuggarter, växter som tål skugga och ger skugga, kan uppkomsten av sly minska, vilket leder till att buskaget inte växer igen och sikten dämpas. Träd som har ett tätt krontak skuggar marken och gör att buskaget blir öppet i stället för igenväxt av sly. Bästa effekt fås om skuggarter kombineras med halvskuggarter. Ljusarter, det vill säga arter som kräver ljus och släpper igenom mycket ljus genom krontaket, röjs med tiden bort för att ge mer plats åt skuggarterna. Denna metod gör att buskaget efter några år kommer att ha ett tätt krontak som hindrar undervegetation från att etablera sig, vilket håller buskaget luftigt och öppet. Skötseln blir betydligt mer extensiv och kan begränsas till grovrensning av oönskad vegetation samt eventuell rensning av stubbskott (Gunnarsson et al., 2012).

4.5 Skötsel för biologisk mångfald

Persson och Smith (2014) menar att biologisk mångfald gynnas i miljöer där vegetationen tillåts vara naturlig, där skötseln är låg och vegetationens utformning och innehåll är varierande. När skötseln inte är lika frekvent ökar vegetationens variation. Död ved och döda träd kan lämnas kvar på området för att ge plats åt fåglar, insekter och andra djur att bo i, vilket ger en ökad biologisk mångfald (Persson och Smith, 2014).

Kvarliggande löv och andra växtmaterial är förmånlig för biologisk mångfald, då den ger både mat och boplats åt djur (Boverket, 2019a). I exemplet Öresundsparken tillåts uppspolad tång, alger och ålgräs ligga kvar för att bli livsmiljöer och föda för insekter, fåglar och andra djur (Lomma kommun, 2018). Buskar och buskage ger en stor variation där många djur trivs. Fåglar trivs till exempel i buskar där de gärna bygger sina bon, samtidigt som buskagen bidrar till andra ekosystemtjänster som skuggning och vindskydd (Boverket, 2019a).

I stället för kemisk bekämpning eller konstgödning har det visat sig vara gynnsamt för den biologiska mångfalden att använda sig av intermediär störning och på så sätt öka variationen av habitat för insekter och andra djur. Störningen kan vara att slå gräsmarker några gånger per år, eller att låta djur beta gräset. På så vis ges får ytan fler funktioner och kvaliteter, och blir gynnsam för både betesdjur som får föda och vegetationen som får näring (Persson och Smith, 2014).

En ökad medvetenhet om vegetationens olika blomning och frösättningsperioder, och att klippa gräset efteråt ökar också den biologiska mångfalden eftersom det ger mer habitatvariation för pollinatörer och andra insekter (Persson och Smith, 2014).

4.6 Samspel mellan skötsel för trygghet och skötsel för biologisk mångfald

Även fast skötselinsatserna för att uppnå trygghet respektive skötsel för biologisk mångfald är väldigt olika kan de med rätt kunskap kombineras. Ett buskage med låg skötselnivå där den biologiska mångfalden är som bäst, är också det som kan få besökare att känna sig otrygga (Gunnarsson et al., 2012).

Områden där död ved lämnas kvar och där gräset klipps mer sällan för att gynna den biologiska mångfalden kan av människor framställas som ett bortglömt och otryggt område. För att öka förståelsen kring kvarlämnad vegetation är det därför viktigt att informera besökare om varför det ser ut som det gör på platsen.

Informationsskyltar kan med fördel placeras ut vid till exempel kvarlämnad ved för att informera om den biologiska mångfalden (Kühn, 2006).

För att besökare inte ska uppleva ett område som bortglömt och för att värna om trygghetskänslan i ett grönområde kan vissa skötselinsatser göras för att visa på att området sköts som det ska. Till exempel kan det i buskage göras klippta gångar för att öka sikten genom och bjuda in besökare i vegetationen. Kanter eller entréer kan hållas märkbart skötta genom till exempel klippning eller räfsning. Området kan på så vis ge ett intryck på att det sköts, samtidigt som det kan gynna den biologiska mångfalden (Kühn, 2006).

4.7 Naturreservat nära samhällen

Det finns idag mycket forskning kring naturens påverkan på människor och hur naturen påverkar folkhälsan. Forskning visar att människor mår bra av naturliga miljöer med biologisk mångfald, så som naturreservat (Jansson et al., 2013). Att vistas i grönområden har visat ge många hälsofrämjande effekter på människor, däribland minskad stress, motverkande av demens, uppmuntran till fysisk aktivitet samt sjunkande blodtryck (Boverket, 2019b). Utomhusvistelse i naturligt dagsljus leder till att kroppen får beta-endorfiner som gör att kroppen naturligt slappnar av. Människor som inte regelbundet vistas utomhus, och får brist på dagsljus, löper större risk att hamna i depression (Grahn och Stoltz, 2022). Forskning har visat att naturens tillgänglighet för dess befolkning har stor betydelse för sannolikheten att den ska besökas av människor. Genom att öka tillgängligheten till grönområden för människor ökar därför också chansen att människor tar sig till naturen, och i och med de hälsobringande effekterna naturen ger ökar också folkhälsan (Boverket, 2019b).

En säker och trygg väg till naturområden uppmuntrar besökare att ta sig till naturen och ta del av möjligheten till rekreation. Forskning har visat att ett naturområde bör ligga inom en 300 meters radie från människors bostäder, arbetsplats eller skola för att området ska få regelbundna besök (Boverket, 2019b). Invånares psykiska hälsa och stressnivåer är starkt kopplade till avståndet mellan bostad och närmsta grönområde (Grahn och Stoltz, 2022). Människor som bor längre än 300–400 meter ifrån ett grönområde löper större risk att drabbas av psykisk ohälsa (Reklaitiene et al. 2014; Sturm & Cohen, 2014; Triguero-Mas et al. 2015).

Användning av grönområden påverkas också mycket av hur besökare upplever grönområdet. Tryggheten i området påverkar hur många människor som besöker området. Om besökare känner sig otrygga i området, undviker de att vistas där oavsett om det är i närheten. Hur ett område sköts avgör hur det upplevs av dess

besökare. Faktorer som ogräs, skräp och belysning påverkar det intryck området ger människorna som besöker det (Williams et al. 2020; Evensen et al. 2021).

Öresundsparken i Lomma

För att få inblick i hur människor rör sig i naturreservat och hur dess utformning påverkar människor som besöker naturreservat har en studie gjorts i Öresundsparken i Lomma.

5.1 Platsen i sitt sammanhang

Figur 1. Illustration gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 m 2018 © Lantmäteriet. Karta över Öresundsparken i Lomma som visar arbetsområde och indelade buskage.

Området som ska studeras är en del av Öresundsparken i Lomma kommun, se figur 1. Platsen är belägen utmed havet strax söder om Lomma tätort och är idag ett naturreservat med fokus på att främja biologisk mångfald och ge hem åt djurliv (Lomma kommun, 2022).

Lomma kommun var under 1700-talet ett jordbrukssamhälle och området vid Öresundsparken var då betesmark. I samband med industrialiseringen på 1800-talet anlades arbetarbostäder i närheten av området, det som idag heter Strandhusen.

Under slutet av seklet anlades Öresundsparken. Denna park utgjorde bara en del av det som idag är naturreservat. Resten av området var fortfarande ängs- och betesmark, åkrar och stränder (Lomma kommun, 2017).

Under 1900-talets mitt fram till 1980 bestod delar av området av en camping och efter att den lades ner användes byggnader i området i några år som flyktinganläggning. 1986 gjordes naturplanteringar på området och idag används naturreservatet mest i samband med friluftaktiviteter (Lomma kommun, 2017).

Platsbesök och inventering

I området finns det idag mycket buskage där vegetationen i stort sett tillåts växa fritt. Det finns gång- och cykelvägar genom området och några bänkar utplacerade, så att besökare både kan passera genom området och kan bjudas in till att stanna. Belysningen är sparsam och endast placerad vid gång- och cykelvägen utmed vattnet, där det totalt finns fem lyktstolpar.

De lyktstolpar som finns är inte tända under kvällstid, se figur 8. Vilket enligt Lomma kommun är för att gynna de fladdermusarter som är bosatta inom området (Lomma kommun, 2022). Lomma kommun (2018) förklarar att de skogsdungar (buskage) som finns på platsen skapar skyddande miljöer mot vind åt bland annat fladdermöss, insekter och fåglar. Det finns olika ängsytor på området, till exempel torrängar där kaniner bygger bo och river upp sanden till ytan, vilket i sin tur ger livsmiljöer för bin och andra insekter (Lomma kommun, 2018). Tillgängligheten till naturreservatet Öresundsparken är god, dit besökare kan ta sig både till fots, med cykel och med bil (Länsstyrelsen, u.å.).

På området finns också en volleybollplan och strax utanför det studerade området finns parkering med tillhörande allmänna toaletter.

Området dagtid

Figur 2. Gång- och cykelväg dagtid. (foto: författare) Visar hur gång- och cykelväg framställs under dagtid.

Figur 3. Skynd sikt vid kurva dagtid. (foto: författare) Visar hur vegetation bidrar till skynd sikt vid kurva under dagtid.

Figur 4. Buskage dagtid. (foto: författare) Visar hur buskage framställs under dagtid.

Figur 5. Buskage intill gång- och cykelväg dagtid. (foto: författare) Visar hur buskage intill gång- och cykelväg framställs under dagtid.

Området kvällstid

Figur 6. Gång-/ och cykelväg kvällstid. (foto: författare) Visar hur gång-/ och cykelväg framställs under kvällstid i området.

Figur 7. Skymd sikt vid kurva, kvällstid. (foto: författare) Visar hur vegetation bidrar till skymd sikt vid kurva under kvällstid.

Figur 8. Buskage intill gång-/ cykelväg kvällstid. (foto: författare) Visar hur buskage intill gång-/ och cykelväg är utformad, och hur det framställs under kvällstid.

Figur 9. Gång-/ och cykelväg intill havet kvällstid. (foto: författare) Visar hur gång-/ och cykelväg framställs under kvällstid.

5.2 Vegetation på platsen

Inventeringar har utförts i områdets olika buskage. I området har fyra markerade buskage noterats, och är de som undersökts både gällande arter och vid enkätstudier av besökare. Se figur 1.

Arter i buskagen:

Tabell 1. Visar vegetation på platsen.

Buskage 1	Buskage 2	Buskage 3	Buskage 4
Trädskikt	Trädskikt	Trädskikt	Trädskikt
<i>Populus</i> - poppel	<i>Salix</i> -pil	<i>Pinus nigra</i> -svarttall	<i>Salix</i> -pil
<i>Pinus nigra</i> -svarttall	<i>Betula</i> -björk	<i>Acer campestre</i> -naverlönn	<i>Acer platanooides</i> -skogslönn
<i>Quercus robur</i> -skogsek	<i>Alnus</i> -al		
<i>Taxus</i> -idegran			
<i>Acer pseudoplatanus</i> -tysklönn			
Buskskikt	Buskskikt	Buskskikt	Buskskikt
<i>Lonicera</i> -try	<i>Elaeagnus angustifolia</i> -silverbuske	<i>Spiraea</i> -spirea	<i>Sambucus nigra</i> -fläder
<i>Rosa rugosa</i> -vresros	<i>Sambucus nigra</i> -fläder	<i>Rosa</i> -ros	<i>Elaeagnus angustifolia</i> -silverbuske
<i>Euonymus</i> -bened	<i>Hippophaë rhamnoides</i> -havtorn	<i>Symphoricarpus</i> -snöbär	<i>Rosa rugosa</i> -vresros
<i>Ribes alpinum</i> -måbär	<i>Rosa rugosa</i> -vresros		<i>Hippophaë rhamnoides</i> -havtorn
<i>Syringa vulgaris</i> -syren			
Fältskikt	Fältskikt		Fältskikt
<i>Urtica dioica</i> -brännässla	<i>Urtica dioica</i> -brännässla		<i>Urtica dioica</i> -brännässla
			<i>Anthriscus sylvestris</i> -hundkäs

5.2.1 Vegetationen och biologisk mångfald

Vegetationen på platsen består till stor del av *Acer* (lönn), *Betula* (björk), *Elaeagnus* (silverbuske), *Hippophaë* (havtorn), *Pinus* (tall), *Rosa* (ros), *Sambucus* (fläder), *Syringa* (syrén) och *Urtica dioica* (brännässla).

Acer

I vegetationen finns dels *Acer platanoides* (skogslönn), dels *Acer pseudoplatanus* (tysklönn). *Acer platanoides* blommar i grön/gult under tidig vår och är gynnsam för bin och fåglar (Tönnersjö plantskola, 2017). Den är även tålig mot både avgaser och salt (Essunga plantskola, u.å.). *Acer pseudoplatanus* är genom sin limegula blomning även den fördelaktig för både bin och fåglar, dock avger den mycket fröer och räknas av Naturvårdsverket som en invasiv art (Tönnersjö plantskola, 2017).

Betula

Betula (björk) uppskattas både av bin och fåglar, samtidigt som den är både avgas- och salttålig (Essungaplantskola, u.å.).

Elaeagnus

Elaeagnus (silverbuske) ger vita blommor under maj månad och får sedan grågula frukter. Salttålig (Essungaplantskola, u.å.).

Hippophaë

Hippophaë (havtorn) blommar i maj och ger sedan rikligt med gul/ orangea bär som mognar i augusti som ger mat till bland annat fåglar. Busken blommar tidigt på året när det fortfarande är svalt ute och ger en längre blomningstid genom säsongen (Essungaplantskola, u.å.).

Rosa rugosa

Rosa rugosa (vresros) blommar under hela sommaren vilket ger mat åt bin och andra insekter (Flyinge plantshop, 2019). Räknas som invasiv (Artfakta, u.å.).

Sambucus

Sambucus (fläder) blommar i juni-juli med gul/vita blommor som gillas av pollinatörer. På hösten får den svartblåa bär som uppskattas av fåglar (Essungaplantskola, u.å.).

Syringa vulgaris

Syringa vulgaris (syrén) blommar i maj- juni (Essungaplantskola, u.å.).

Sammanlagt finns det blommande vegetation för pollinatörer från tidig vår till september, vilket gör miljön mycket gynnsam för fåglar och pollinerare över stora delar av året.

5.3 Observationer

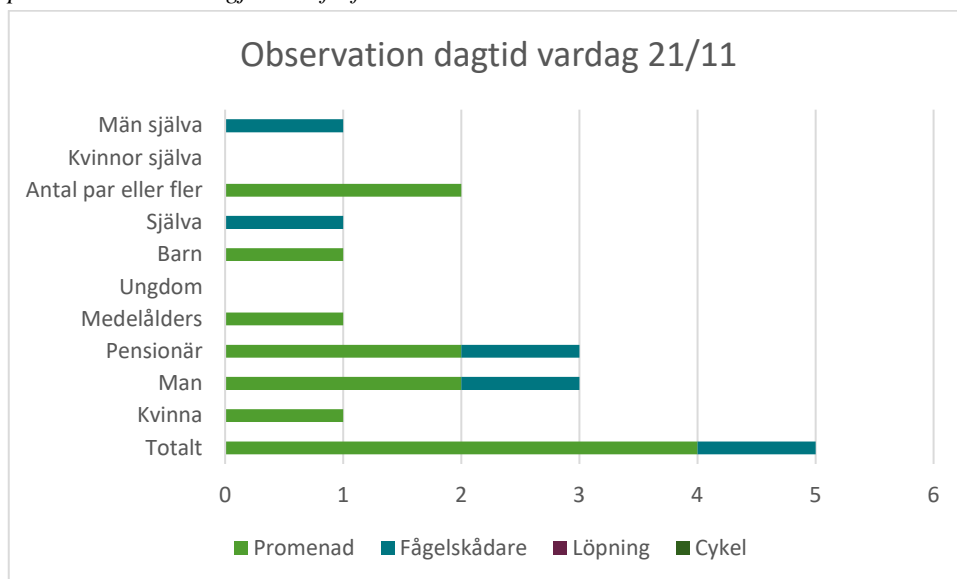
Observationer har gjorts i naturreservatet vid olika tider på dygnet, både vardag och helg. Detta för att studera vilka som besöker området och vilken aktivitet som finns på besökarna, för att sedan kunna studera hur det skiljer sig åt. Varje observation har utförts under en timme.

Det som undersökts är typ av besökare, antal, om de vistas själva eller i grupp, aktivitet på besökare och ungefärlig ålder.

Dagtid vardag 21/11

Under dagen utfördes observation under en timme, se tabell 2.

Tabell 2. Observation dagtid vardag 21/11. X-axeln visar antal besökare. Färgerna visar aktivitet på besökare. Tabell gjord av författare.

Tabell 2 visar aktiviteten på platsen vid utförd observation under dagen på en vardag. Totalt vistades 5 personer på området, varav 3 män, 1 kvinna och 1 barn. Majoriteten av besökarna promenerade genom området (totalt 4 personer) och 1 person ägnade sig åt fågelskådning. Tabellen visar att det inte vistades några ungdomar på platsen, istället var det 3 pensionärer, 1 medelålders och 1 barn. Vidare visar tabellen att det inte var några kvinnor som vistades ensamma på området, medan det var 1 man som vistades ensam.

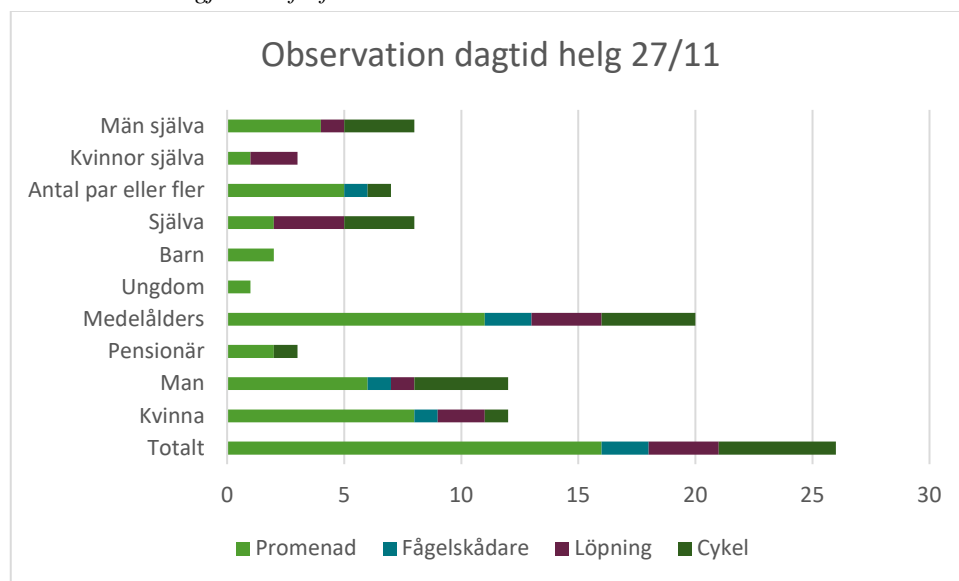
Kvällstid vardag 22/11

Vid en timmes observation i mörker var det ingen aktivitet på området. I områdets utkant, vid de allmänna toaletterna sågs en medelålders man. Men då han var utanför området har han inte räknats med i studien.

Dagtid helg 27/11

På dagen utfördes observation under en timme, se tabell 3.

Tabell 3. Observation dagtid helg 27/11. X-axeln visar antal besökare. Färgerna visar aktivitet på besökare. Tabell gjord av författare.

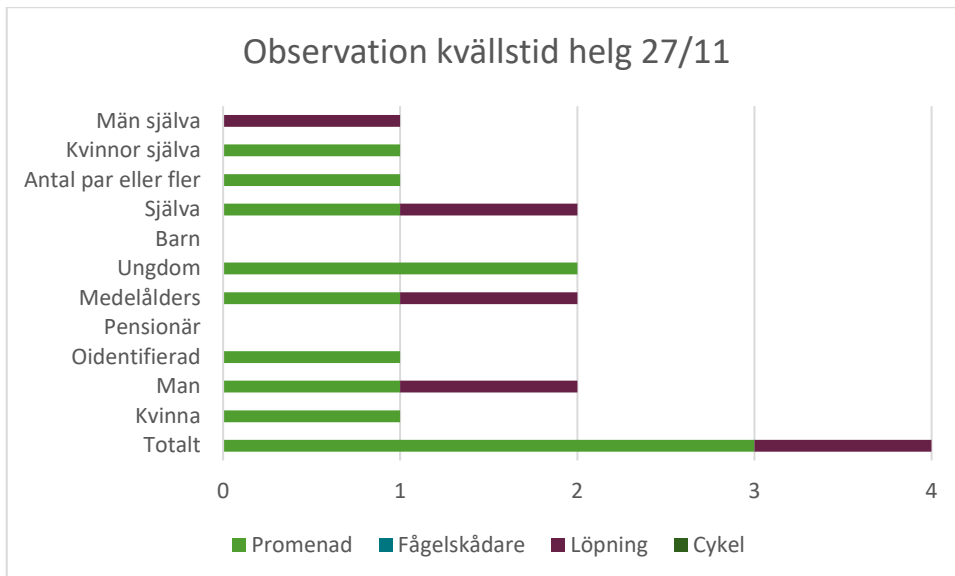

Tabell 3 visar aktiviteten på platsen vid utförd observation under dagtid på en helgdag. Vid observationstillfället var det en söndag och som tabellen visar var det stor aktivitet på platsen. Totalt vistades 26 personer på området och det var lika fördelat mellan kvinnliga och manliga besökare, 12 kvinnor och 12 män samt 2 barn. Majoriteten av besökarna promenerade på området (16 personer), följt av 5 personer som cyklade, 3 personer som sprang och 2 personer som ägnade sig åt fågelskådning. Som tabellen visar var det fler män som vistades själva på området än kvinnor. Totalt 8 män själva och 3 kvinnor själva. Tabellen visar också att det endast var en ungdom som vistades på området, majoriteten av besökarna var medelålders (20 personer) och därefter pensionärer (totalt 3 personer).

Kvällstid helg 27/11

På kvällen utfördes observation under en timme, se tabell 4.

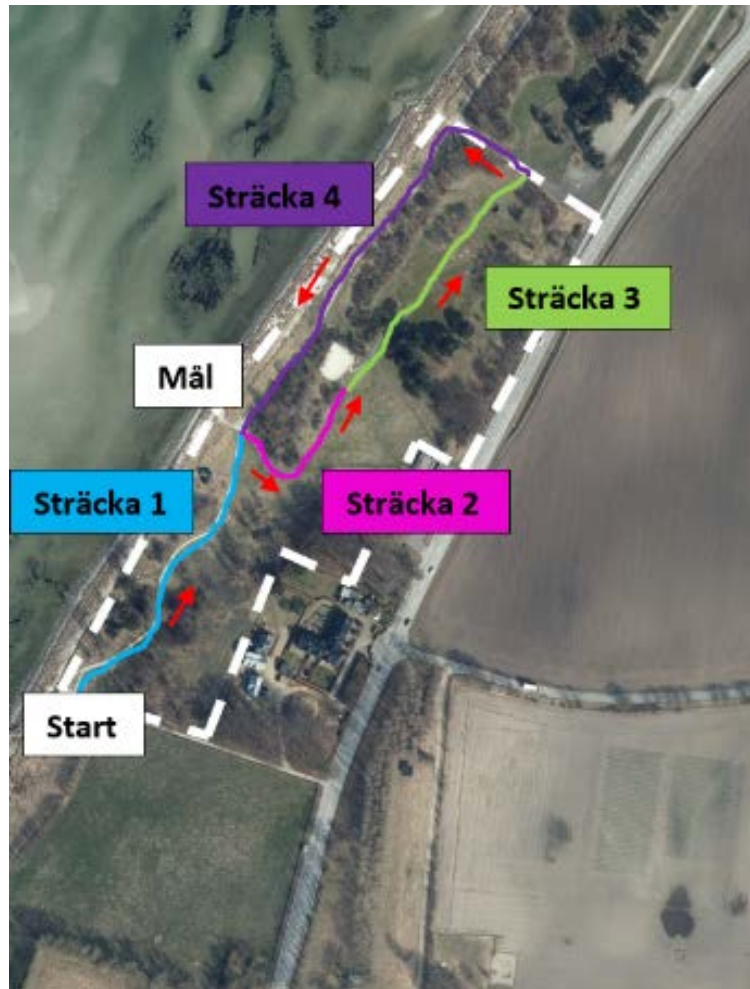
Tabell 4. Observation kvällstid 27/11. X-axeln visar antal besökare. Färgerna visar aktivitet på besökare. Tabell gjord av författare.

Tabell 4 visar aktiviteten på platsen vid utförd observation under kvällstid på en helgdag. Vid tiden för observation var det en söndag och som tabellen visar var det inte mycket aktivitet på platsen. Totalt vistades fyra personer på området, varav två män, en kvinna och en person som på grund av mörkret inte gick att identifiera. Majoriteten av besökarna promenerade genom området (3 personer) och en besökare ägnade sig åt löpning. Tabellen visar att det var lika andel män och kvinnor som vistades själva på platsen. Utifrån tabellen går det också att utläsa att det vid observationstillfället inte vistades några pensionärer eller barn på området, utan istället 2 ungdomar och 2 medelålders.

5.4 Enkätstudie

Enkätstudier har utförts i grupp där personer mellan 19–25 år har fått gå en promenad på området och besvara frågor utifrån olika sträckor, se figur 10. För enkätformat se bilaga 1.

Figur 4. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar promenaden för trygghetsenkäter och indelade sträckor.

Vardag dagtid

På en vardag under dagtid besvarade totalt 5 personer enkäten, varav 3 män och 2 kvinnor. Nedan följer männen och kvinnornas svar på enkätfrågorna.

Män 19–25 år:

Totalt 3 personer

Majoriteten av de män som besvarade enkäten under dagtid brukar promenera i området. Två av tre tillfrågade, medan den tredje brukade cykla. För två av tre var det första gången de gick den markerade sträckan. Samtliga tillfrågade hade kunnat tänka sig att vara själva i området.

Vid samtliga sträckor (1–4), se figur 10, svarade alla tillfrågade män att de inte hade några problem att vistas på platsen. De kände sig trygga.

Vid frågan *Hade någon förändring i omgivningen kunnat göra att du känt dig tryggare i området?* svarade majoriteten att de saknar belysning på området.

Under sträcka tre svarade även en man att han önskade mindre buskar och mer träd på området.

Kvinna 19–25 år:

Totalt 2 personer

Samtliga brukar promenera i området och samtliga hade även kunnat tänka sig att vara här själva.

- Sträcka 1: De båda tillfrågade hade inga problem att vistas på platsen. Men för att höja tryggheten gavs förslag på belysning och mindre buskage för att öka sikten på området.
- Sträcka 2: Här upplevde de båda tillfrågade platserna olika. Den ena kvinnan hade inga problem att vistas på platsen, medan den andre kände sig något otrygg. På frågan vad det var som fick henne att känna sig mindre trygg på platsen svarade kvinnan att det var *väldigt mycket buskage* och ett *övergivet café* som fick henne att känna så. Som förbättringsförslag på platsen föreslogs att området skulle öppnas upp mer, en öppning ut till vägen samt mer belysning.
- Sträcka 3: Även denna sträcka upplevdes olika av kvinnorna. Den ena hade fortfarande inga problem att vistas på platsen, medan den andre kände sig något otrygg. På frågan vad det var som fick henne att känna så blev svaret brist på belysning och ett tätt buskage där man inte ser om någon gömmer sig. Gällande förbättringsmöjligheter var de båda överens om att sträckan

behövde belysning. Den ena kvinnan svarade även att planteringarna skulle vara glesare.

- Sträcka 4: Under sträcka fyra svarade de båda kvinnorna att de inte hade några problem att vistas på platsen. Gällande förbättringsmöjligheter för att öka tryggheten blev svaret återigen belysning. De båda kvinnorna var överens om att den öppna känslan de fick mot havet fick dem att känna sig tryggare på sträckan.

Vardag kvällstid

På en vardag under kvällstid besvarade 3 personer enkäten, varav en man och 2 kvinnor. Nedan följer mannen och kvinnornas svar på enkät frågorna.

Man 19–25 år:

1 st

Den tillfrågade svarade att han vanligen promenerar eller har picknick på området, och att han inte hade några problem att besöka platsen själv.

- Sträcka 1: besökaren hade inga problem att vistas på sträckan, och vid frågan om förbättringsförslag föreslog mannen mer belysning på sträckan.
- Sträcka 2: mannen svarade att han inte hade några problem att vistas här, han kände sig tryggare på sträcka 2 än på sträcka 1 på grund av att viss belysning från vägen bidrog till att sträckan var något ljusare än sträcka 1. Han påpekade även att den bredare gång- och cykelvägen hade medförd att sträckan kändes säkrare än sträcka 1 där gång- och cykelvägen var något smalare.
- Sträcka 3: inte heller på sträcka 3 hade mannen några problem att vistas. Som förbättringsförslag svarade den tillfrågade mer belysning.
- Sträcka 4: under sträcka 4 svarade mannen att omgivningen fick honom att känna sig otrygg. Han kunde inte urskilja vad som var gång- och cykelväg och vad som var vegetation. Som förbättring föreslogs markering av gång- och cykelväg och belysning.

I sin helhet upplevde han området som en trevlig miljö att vistas i, men att det i mörker var svårt att navigera.

Kvinna 19–25 år:

2 st

De tillfrågade kvinnorna svarade båda att de främst vistas i området för att promenera. Vid frågan om de hade kunnat tänka sig att besöka platsen själva svarade de båda ja, men inte när det är mörkt. På frågan *varför de inte kan tänka sig att vara själva i området* svarade båda att mörkret, den bristande belysningen och de stora buskagen i området fick de att känna sig otrygga.

- Sträcka 1: under sträcka 1 svarade de båda kvinnorna att de fick en lite otrygg känsla på platsen. Bristen på belysning och täta buskage som är ogenomträngliga fick dem att känna sig något otrygga. Som förbättringsförslag föreslogs luftigare buskage för att öka genomskådligheten, belysning samt att göra gång-/ och cykelvägen tydligare.
- Sträcka 2: under promenaden på sträcka 2 svarade de båda kvinnorna att de inte hade några problem att vistas på området. Kvinnorna höll båda med om att närheten till bilvägen, som bidrog med både ljud och en del ljus, fick dem att känna sig tryggare på sträckan. Som förändring gavs förslag om belysning.
- Sträcka 3: under sträcka 3 upplevde de båda kvinnorna platsen olika. Den ena hade inga problem att vistas på sträckan, då hon kände sig tryggare på sträckan tack vare en lampa i slutet på gång-/ och cykelvägen. Den andra kvinnan svarade i stället att hon kände sig något otrygg på platsen. Hon förklarade att mörkret, och den mörklagda parkeringen i närheten, fick henne att känna sig otrygg.
- Sträcka 4: vid sträcka 4 svarade de båda kvinnorna att de kände sig något otrygga. De båda beskrev att det var den täta vegetationen nära gång-/ och cykelvägen som fick dem att känna så, medan det kändes öppnare och säkrare mot havet. Som förbättringsförslag föreslogs belysning med rörelsesensor, och öppnare buskage.

På frågan om hur helhetsupplevelsen var på promenaden svarade de båda att området var trevligt att vistas i, men att ingen av dem kommer att välja att besöka området under kvällen.

5.5 Sammanfattning Öresundsparken Lomma

Öresundsparken är med sin samhällsnära placering väl tillgänglig för besökare, som tar sig dit till fots, med bil eller cykel. Platsen fokuserar på att vara naturligt utformad för att gynna biologisk mångfald och ger med sina täta buskage gott om livsmiljöer till fladdermöss, fåglar, insekter och andra djur. På området finns det bänkar, grillplatser och gång- och cykelvägar som leder besökare längs med havet ända till Lomma. Vegetationen gynnar den biologiska mångfalden på platsen bidrar men också till att besökare känner sig ottrygga på kvällstid.

I området finns idag en varierad vegetation med blomningstider utspridda under vår och sommar, vilket ger rikligt med mat för pollinatörer och andra insekter. Bärbuskar som *Sambucus* (fläder) och *Hippophaë* (havtorn) finns också i buskagen vilket ger mat till även fåglar.

Vid observationer och enkätstudier har rörelsemönster och åsikter hos besökare noterats. Där det konstaterats att naturreservatet har flest besökare under dagtid på helgen, där majoriteten av besökarna motionerar på området.

5.6 Sammanfattning av nuvarande skötselplan

Havsstrand

Området ska hållas så naturligt som möjligt, men om delar blir för frodiga och ogenomträngliga ska de vid behov slås, brännas eller betas för att motverka igenväxning. Vid behov ska även insatser göras för att motverka invasiva arter och vedartad vegetation i strandstråket på mekanisk väg (Lomma kommun, 2017).

Gräspartiet närmast havet

Vart 2–3 år ska gräset slås, brännas eller betas för att vara tillgängligt och gynna biologisk mångfald. Gräs som naturligt är lågvuxna ska dock inte klippas, på grund av dess sandbindande förmåga. Vid behov ska även insatser göras för att motverka uppkomsten av invasiva arter och vedartad vegetation på mekanisk väg. Eventuell tång som sköljts upp från havet kan lämnas på gräsytor (Lomma kommun, 2017).

Äng och betesmark

Ska slås, brännas eller betas årligen för att gynna biologisk mångfald, det slagna materialet ska tas bort från platsen. Mindre ytor kan undvikas slås så att variation uppstår. Vid behov ska insatser göras för att motverka oönskad vedartad vegetation. Vedartad vegetation ska lämnas kvar på platsen i form av faunadepåer. I brynkanter ska slåtter slås i flikar mellan buskagen för att motverka uppkomsten av

näringsgynnade arter. Insatser ska göras för att motverka invasiva arter på platsen, på mekanisk väg (Lomma kommun, 2017).

Buskage

Död ved ska lämnas kvar på området i form av till exempel faunadepåer och höga stubbar för att gynna biologisk mångfald. Buskagen ska slås årligen på sensommaren och brynmiljön ska låtas vara kuperad. I buskagen kan slätter även genomföras för att gynna fältskiktet. Insatser för att motverka invasiva arter bör genomföras på mekanisk väg. Ädellövträd, som ek, ska gynnas och vid behov kan annan vegetation avverkas för att ge plats åt till exempel ek (Lomma kommun, 2017).

Gräsmatta närmast Blå caféet

Gräset ska klippas för att hållas lågt. Det gräs som är naturligt lågt ska istället slås, där det slåttade materialet slätter tas bort från området. Vid behov ska insats göras för att motverka uppkomst av vedartad vegetation (Lomma kommun, 2017).

Analys

Utifrån den litteraturstudie som gjorts kan det konstateras att människor behöver vistas i naturreservat och andra grönområden för att må bra, både psykiskt och fysiskt. I takt med att pandemier och psykisk ohälsa blir alltmer uppmärksammat i samhället, samtidigt som klimatförändringar är ett faktum, är det idag i hög grad aktuellt att utforma naturreservat och andra grönområden så att både människor och biologisk mångfald gynnas.

Williams et al. (2020) och Evensen et al. (2021) poängterar att skötseln har en avgörande betydelse för hur besökare upplever naturreservat och andra grönområden och då avgör om de besöks eller inte. Att ett område sköts på ett väl fungerande sätt är därför av stor betydelse för att de som besöker området ska känna sig trygga (Gunnarsson et al., 2012).

Biologisk mångfald är avgörande för att våra ekosystem ska vara rustade för framtida klimatförändringar. Att värna om biologisk mångfald är inte minst viktigt för att behålla väl fungerade ekosystem som ger ekosystemtjänster till både människor och djur (Boverket, 2020). Persson och Smith (2014) menar att biologisk mångfald gynnas mest i områden som tillåts vara naturliga, där vegetationen är mer varierad. Samtidigt menar Gunnarsson et al. (2012) att det i områden med extensiv skötsel och där vegetationen är naturligt utformad kan finnas risk att människor känner sig otrygga.

De utförda enkätstudierna i Öresundsparken i Lomma styrker Gunnarsson et al. (2012) påstående. Utifrån det resultat som gavs av enkäterna framgick det att flera av besökarna upplevde omgivningen som otrygg. Genom observationer kunde det även konstateras att besökare mest vistades i området under dagtid, främst på helgen. Under dagens mörka timmar var det inte mycket aktivitet i området. Utifrån observationer sågs även ett mönster där fler valde att vistas i området tillsammans med någon annan. Det blev även tydligt att det under vardagar är majoriteten pensionärer som vistas på området, då övriga (medelålders, ungdomar och barn) arbetar och går i skola. På helgen är variationen på besökarnas ålder större, då fler är lediga och har tid att besöka naturreservatet. Både under dagtid på vardag och helg noterades det att män tenderade att vistas mer själva på området än kvinnor, se

tabell 2 och 3. Under dagen den 27/11 var det 8 män som vistades ensamma på området, medan endast 3 ensamma kvinnor, se tabell 3.

I exemplet Öresundsparken i Lomma kommun är den upplevda tryggheten begränsad. Lomma kommun (2022) beskriver Öresundsparken som ett naturreservat till för att gynna biologisk mångfald och djurliv. I området finns flera lyktstolpar, men på grund av risken för att störa fladdermöss i vegetationen är de inte tända (Lomma kommun, 2022). Utifrån den platsanalys och de inventeringar som gjorts i Öresundsparken kan det konstateras att vegetationen tillåts vara naturligt utformad. Buskagen är täta, har varierad vegetation och ger gott om utrymme för djur. Utifrån den skötselplan som finns för området framgår det att insatser ska göras för att motverka invasiva arter på området, så att vegetationen inte växer igen (Lomma kommun, 2017). Utifrån den inventering som gjorts har flera invasiva arter funnits. Vegetationen innehåller både *Rosa rugosa* (vresros) som klassas som invasiv (Artfakta, u.å.) och *Acer pseudoplatanus* (tysklönn) som också räknas som invasiv (Tönnersjö plantskola, 2017). Detta tyder på en bristande skötselinsats för att motverka igenväxning i buskagen. Eventuellt hade området upplevts annorlunda av dess besökare om skötselplanen hade följts mer noggrant. Gunnarsson et al. (2012) påstående om att en naturlig och extensivt skött vegetation framställs som mindre trygg, ser vi ett tydligt exempel på i Öresundsparken i Lomma.

Ett samspel mellan trygghet för människor och biologisk mångfald i ett naturreservat kan vara problematiskt. Utifrån den litteraturstudie som gjorts har det noterats stora skillnader i skötselinsatser för att öka trygghet, respektive öka biologisk mångfald i vegetationen. Den upplevda tryggheten ökar om det tillåts vara öppet, med siktstråk och tydliga skikt (Gunnarsson et al., 2012), medan biologisk mångfald gynnas i områden som tillåts vara naturliga, med extensiv skötsel och varierad vegetation (Persson och Smith, 2014). Kvarlämnad ved, löv och annat växtmaterial gynnar den biologiska mångfalden (Persson och Smith, 2014), medan den för människor ger ett intryck av ett eftersatt och stökigt område, som dessutom skymmer sikten (Gunnarsson et al., 2012).

För att kunna utforma vegetation där både trygghet och biologisk mångfald prioriteras är kunskap kring olika växtarter avgörande. Vilka individer som är ljusarter, som växer upp fort och kan ta över ett buskage, och vilka individer som är skuggarter, som i stället kan användas för att begränsa igenväxning i buskage, är viktigt att vara medveten om (Gunnarsson et al., 2012). Gunnarsson et al. (2012) förklarar vikten av kunskap kring växter, och hur stor betydelse det har för vegetationens utformning. Genom att känna till de olika arterna, och vilka egenskaper de har, kan vegetation utformas så att den mer eller mindre sköter sig själv. En god utformning av skikt, skuggning av mark och användning av

marktäckare ger inte bara vegetation som kräver mindre skötsel, utan också en sikt och genomsläpplighet för människor (Gunnarsson et al., 2012). Genom att använda sig av marktäckande arter ges mindre möjlighet för sly, ogräs och annan oönskad vegetation att ta över buskage, och skötseln kan i stället vara extensiv. Det minskade behovet av skötsel betyder även mindre störning för djurliv i vegetationen. På så vis blir vegetationen till viss del naturlig, där den biologiska mångfalden gynnas, samtidigt som den upplevs som mer ”kontrollerad” och skött av besökare.

Förutom kunskap kring olika arters växtsätt och funktioner förklarar Kühn (2006) vikten av att informera allmänheten om varför vegetationen är utformad på ett speciellt sätt.

Utvecklingsmöjligheter för Öresundsparken

Utifrån den litteraturstudie och enkätstudier som gjorts har utvecklingsmöjligheter för Öresundsparken kartlagts. Då naturreservatet främst fokuserar på att gynna biologisk mångfald, och inte lägger lika stort fokus på människor, finns det främst utvecklingsmöjligheter för att höja tryggheten i området.

Vegetationen som idag finns i Öresundsparken består främst av stora och täta buskage med dålig genomsikt där buskagen på flera platser växer tätt inpå de gång- och cykelvägar som går genom området. För att öka tryggheten i Öresundsparken hade ett flertal skötselinsatser kunnat göras. Om buskagen i stället skulle öppnas upp och få tydliga träd-, busk- och fältskikt hade besökare i området lättare fått en överblick över området, och vad som döljer sig i vegetationen. För att hålla fältskiktet under kontroll från ogräs, och för att minska risken för att buskaget ska växa igen bör träd- och buskskiktet skugga marken så att oönskad vegetation har svårare att etablera sig (Gunnarsson et al., 2012). Gunnarsson et al. (2012) beskriver också vikten av marktäckare i buskage, och hur de med fördel kan planteras in i buskage för att ytterligare täcka marken och minska förekomsten av ogräs. Tydliga skikt gör att det blir öppnare och luftigare i buskagen, vilket gör att besökare kan se igenom vegetationen.

Genom enkäter har det framgått av besökare att den upplevda tryggheten hade ökat på området om buskagen inte vuxit så tätt inpå gång- och cykelvägen. Genom att ha öppna ytor på båda sidor närmast gång- och cykelvägen känns inte buskaget för tätt inpå, vilket bidrar till en öppen och fri känsla och översikt under både dag och kväll (Gunnarsson et al., 2012). Detta hade ökat tryggheten på området, och även lockat besökare att vistas i naturreservatet när det är mörkt. Området hade på så vis fått ett högre upplevelsevärde.

I Öresundsparken är informationen till viss del bristande. Skyltar finns utplacerade på vissa platser, men inte intill buskage eller lyktstolpar. Troligtvis kunde förståelsen kring de släckta lyktstolparna öka om det funnits en informationsskylt intill som förklarar varför de inte tänds. Kvarlämnad ved, löv och andra växtmaterial kan med fördel utformas på andra sätt och något mer kontrollerat. Troligtvis kan ett tydligare insektshotell utformas med tillhörande

informationsskylt för att utbilda besökare om pollinatörer och andra insekters betydelse för oss människor. Kunskap och kommunikation kan därför göra att ett samspel mellan biologisk mångfald och trygghet i naturreservat är möjligt.

Flera av de besökare som besvarade enkäten uppgav även att bristen på belysning i området fick de att känna sig mindre trygga på platsen. Så för att höja tryggheten och locka fler besökare till området hade även belysning kunnat installeras utmed gång- och cykelväg. Till exempel hade lyktstolpar med rörelsesensor kunnat installeras, för att inte störa djur med ljusföroreningar när det inte vistas människor på området.

Diskussion

8.1 Metoddiskussion

De valda metoderna för arbetet har varit litteraturstudie, fallstudie, enkät, inventering och observationer. Genom att använda sig av de nämnda metoderna skulle följande frågeställningar besvaras:

- *Hur kan olika typ av skötselinsatser gynna dels biologisk mångfald, dels trygghet i ett grönområde?*
- *Kan trygghet och biologisk mångfald samspela i ett samhällsnära naturreservat?*

Litteraturstudie

Informationssökning har gjorts genom litteraturstudie, där begreppen trygghet, skötsel och biologisk mångfald undersökts. Information kring samhällsnära naturreservat och dess påverkan på människor, skötsel för trygghet och skötsel för biologisk mångfald har också undersökts, där lämplig information har hittats. Stundtals har det funnits vissa svårigheter kring att hitta information, främst om biologisk mångfald och de olika arterna i vegetationen i Öresundsparken. Men i det stora hela har metoden varit mycket användbar och har lett till att båda frågeställningarna har besvarats.

Fallstudie

En fallstudie gjordes i arbetsområdet i Öresundsparken. I studien fotograferades området och områdets utformning studerades. Områdets olika buskage numrerades och en inventering av vegetationen gjordes i samtliga markerade buskage för att se hur vegetationen gynnar biologisk mångfald. Metoden var nödvändig för att få en uppfattning om platsen, för att kunna diskutera området och utföra enkätstudier.

Enkät

Metoden att genomföra enkätstudier, var för att utföra ett exempel för hur besökare upplevde ett naturreservat där tryggheten för människor inte är huvudfokus. Då platsen ligger i utkanten av Lomma utmed en större väg påverkar det hur många

som besöker området. Ett grönområde i centrala Lomma har troligen mycket högre aktivitet än ett naturreservat i utkanten av centrum. Antagligen har även årstiden och vädret haft stor påverkan på människors rörelse i området. Under tiden för enkätstudier var det snö och flera minusgrader, och då studien dels skulle ske under kvällstid minskade det uppslutningen av människor ytterligare. Hade arbetet gjorts under vår/ sommar hade resultatet kanske sett annorlunda ut, då fler människor antagligen rör sig i området. Den bristande uppslutningen av människor resulterade i att vänner bjöds in till området för att ta del av studien, dock innebär det att resultatet är baserat på upplevelser från en viss åldersgrupp, 19–25 år. Hur medelålders och pensionärer upplever området har därför varit svårt att få fram.

Observationer

För att studera hur människor rör sig på området, och vilka aktiviteter besökarna ägnade sig åt utfördes observationer. Under en timmes observationer under fyra olika tillfällen (vardag dag och kväll samt helg dag och kväll) noterades kön, ungefärlig ålder på besökare, antal besökare, om de vistades själva eller i grupp samt aktivitet på besökare. Ett bestämt tidsspann på observation har varit nödvändigt för att kunna jämföra resultat med varandra samt för att ha en avgränsning på arbetet, då en längre observation antagligen hade lett till resultatet hade varit mer omfattande. De observationer som gjordes gav goda resultat och har lett till information som kan användas vid diskussion kring områdets trygghet och dess utvecklingsmöjligheter.

Sammanfattningsvis har majoriteten av de valda metoderna varit lämpliga för att besvara de ställda frågeställningarna, men viss ändring i metod har skett under arbetets gång.

8.2 Resultatdiskussion

- *Hur kan olika typ av skötselinsatser gynna dels biologisk mångfald, dels trygghet i ett grönområde?*
- *Kan trygghet och biologisk mångfald samspela i ett samhällsnära naturreservat?*

Efter utförd litteraturstudie har det konstaterats att både trygghet och biologisk mångfald är väsentliga i naturreservat och andra grönområden, där båda gynnar oss människor på olika sätt. Boverket (2020) ger flera exempel på naturens positiva effekter på oss människor, som borde vara ett större argument i utformningen av grönområden. Williams et al. (2020) och Evensen et al. (2021) förklarar vikten i att

besöka naturreservat och andra grönområden, och hur fler människor lockas till naturen om den upplevs som skött och trygg.

Resultatet av litteraturstudien visar att skötsel för trygghet respektive biologisk mångfald skiljer sig kraftigt åt. Och frågan är om det verkligen går att kombinera skötsel av vegetation för att båda aspekterna ska gynnas. Även fast litteraturen ger flera exempel på hur skötsel kan användas som en länk mellan trygghet och biologisk mångfald, kan det vara svårt att få verkliga resultat på detta i naturreservat.

Utifrån resultatet av fallstudien i Öresundsparken har det noterats att ett samspel mellan trygghet och biologisk mångfald i naturreservat inte är problemfritt. Det kan lätt tendera att bli det ena *eller* det andra. I Öresundsparken är största fokus biologisk mångfald. Även fast människor till viss del bjuds in i området med sittplatser och grillplats, har trygghetsenkäter visat att människors trygghetskänsla i området påverkas negativt av de täta buskagen och den bristande belysningen i området. Observationer har visat att människor tenderar att vistas i området under dagtid, främst på helger (se tabell 2 och 3). Under kvällstid var det inte mycket aktivitet på platsen.

Angående samspeletspekten mellan trygghet och biologisk mångfald i naturreservat, kan det observerade mönstret på så vis vara en viss kompromiss. Eftersom människor vistas mest på området under dagtid när det är ljusstörst den biologiska mångfalden mest under dagen, för att sedan få vara mer ostörd under mörker när aktiviteten på människor i området inte är lika stor.

Att styra människors rörelsemönster, genom till exempel belysning, och då påverka när människor rör sig i naturreservat gör att området tillåts vara ostört under dygnets mörka timmar. Om naturreservatet hade varit mer centralt beläget, kanske intill arbete eller skola, och fler människor hade haft den naturliga vägen förbi området hade beslutet om att inte tända belysningen kanske inte varit lika accepterad. Men då Öresundsparken är beläget utanför stadskärnan Lomma kan det ändå vara mer förståeligt. Men som nämnt i resultatet är mer information kring den bristande belysningen i området nödvändig, för att öka förståelsen kring beslutet.

Som nämnt i resultatet sågs ett mönster i Öresundsparken gällande vilken tid besökarna tenderade att besöka området, men även hur de vistades i området. Tabell 2 och 3 visar att män tenderade att vistas mer ensamma i området än kvinnor. Gällande trygghetsaspekten i området stämmer detta exempel med de uppgifter som Brå (2022) har tagit fram, där det framgår att 47 % av unga kvinnor (20–24 år) känner sig otrygga utomhus under kvällen. Medan endast 21 % av män i samma

ålder upplever otrygghet utomhus under kvällstid (Brå, 2022). Även fast skillnaden i ensamma män och kvinnor noterades under dagtid, kan det ändå vara ett styrkande exempel på att Brås uppgifter stämmer. De hälsobringande effekterna grönområden ger oss människor bör vara ett argument till att utforma även naturreservat så att människors trygghet prioriteras.

En intressant aspekt som Gunnarsson et al (2012) tar upp är hur naturligt utformad vegetation upplevs som stökig, eftersatt och otrygg, medan avskalad, ”onaturlig” och upplyst vegetation får människor att känna sig mer trygga (Gunnarsson et al., 2012). Även fast det ”naturliga” tillståndet i en vegetation är det som vi människor levat med längst under vår existens på jorden, är det nu det som får oss att känna oro och otrygghet. Det som vi människor förr levde och jagade i, är nu det som får oss att känna oss otrygga. Hur kan det ha blivit så? Kanske har industrialiseringen och människors flytt till samhällen gjort att de naturliga förhållanden vi kom ifrån har glömts bort. De miljöer som vi inte längre är vana vid skapar nu oro. Men som Gunnarsson et al. (2012) beskriver är trygghetskänslan hos en människa individuell, och vad som framkallar oro hos en person kan vara väldigt olika. Men aspekten är ändå intressant, då människors levnadsmönster antagligen påverkar det som får oss att känna oss tillfreds och vad som framkallar oro och otrygghet.

En annan aspekt som uppmärksammas i resultatet är kunskapen kring växter och dess funktion i vegetation. Gunnarsson et al. (2012) förklarar att det är av stor betydelse att känna till hur olika växter fungerar. Kommuner behöver därför ta hjälp av till exempel landskapsingenjörer, landskapsarkitekter eller liknande tidigt i planeringsstadiet av utemiljöer. Att ha personal med rätt kompetens och intresse av växter vid både planering, utformning och skötsel av grönområde är väsentligt för att området ska fylla sin tänkta funktion. Därför är det viktigt att ställa krav på entreprenörer och leverantörer gällande både växtmaterial och personal, så att området får rätt förutsättningar att fungera som tänkt.

Slutsats

Ett samspel mellan biologisk mångfald och trygghet i naturreservat och andra grönområden är därför av stor vikt för att grönområden ska gynna både människor, djur och natur. Utifrån den studie som gjorts i naturreservatet Öresundsparken i Lomma har flera förbättrings- och utvecklingsmöjligheter för ökad trygghet för människor uppmärksammas. Litteraturstudien som gjorts har gett stora insikter i hur olika skötselinsatser kan höja tryggheten, samtidigt som vegetationen till viss del tillåts vara naturlig. Kunskap kring växter och olika arters egenskaper i vegetation är avgörande och kan göra att behovet av skötsel minskar betydligt, samtidigt som vegetationen inte växer igen. Med detta sagt är ett samspel mellan biologisk mångfald och trygghet, med rätt kunskap, möjlig.

9.1 Förslag på vidare studier

Ett förslag på vidare forskning är att utveckla en uppdaterad skötselplan, som både gynnar biologisk mångfald och trygghet i naturreservatet Öresundsparken i Lomma. En idé kan vara att en kontakt upprättas med Lomma kommun för att på nytt testa den nuvarande skötselplanen, och praktiskt genomföra de insatser som skötselplanen beskriver. Därefter kan nya enkätstudier genomföras för att jämföra besökarens uppfattning om området efter förändring. Om insatserna ger ett positivt intryck av besökare kan med fördel en mall för skötsel, där både biologisk mångfald och trygghet gynnas, utformas för att ge stöd åt framtida skötselarbete i samhällsnära naturreservat och andra grönområden.

Ytterligare ett förslag på vidare studier kan vara att utforma ett förslag på kompletterande växter att plantera i vegetationen i Öresundsparken i Lomma, eller i ett liknande naturreservat. Växter som kan placeras in i olika skikt och minska behovet av skötsel i vegetationen, till exempel växter med marktäckande funktion.

Referenser

Artfakta. (u.å.) *Vresros*. [Vresros - Naturvård från SLU Artdatabanken \(artfakta.se\)](https://artfakta.se) [Hämtad: 2022-12-20]

Boverket (2020). *Biologisk mångfald*. [Biologisk mångfald - PBL kunskapsbanken - Boverket](#) [Hämtad: 2022-12-08]

Boverket (2019a). *Buskar, naturlika buskage och lågbestånd*. [Buskar, naturlika buskage och lågbestånd - PBL kunskapsbanken - Boverket](#) [Hämtad: 2022-12-12]

Boverket (2019b). *Grönska främjar hälsa och välbefinnande*. [Grönska främjar hälsa och välbefinnande - PBL kunskapsbanken - Boverket](#) [Hämtad: 2022-12-13]

Boverket (2022). *Trygghet- ett mångtydigt begrepp*. [Trygghet - ett mångtydigt begrepp - Boverket](#) [Hämtad: 2022-11-25]

Brottsförebygganderådet (2022). *Nationella trygghetsundersökningen, otrygghet och oro*. [Nationella trygghetsundersökningen \(NTU\) - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](#) [Hämtad: 2022-11-25]

CBD (1992). *Convention on biological diversity*. [cbd-en.pdf](#) [Hämtad: 2022-12-08]

Cramers (u.å). *Elaeagnus angustifolia- smalbladig silverbuske*. [Elaeagnus angustifolia, Smalbladig Silverbuske \(cramersblommor.com\)](#) [Hämtad: 2022-12-15]

Essungaplantskola. (u.å) *Katalog*. [Katalog - Essungaplantskola](#) [Hämtad: 2022-12-19]

Evensen, K., Hemsett, G. & Nordh, H. (2021). Developing a place-sensitive tool for park-safety management experiences from green-space managers and female park users in Oslo. *Urban forestry & urban greening*, 60, 127057–. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2021.127057> [Hämtad: 2022-12-13]

- Flyinge plantshop. (2019). *Växtkatalog 2019*.
[01a2b0_70c5b6cb197e4eb9a907ce7c2c262b91.pdf \(filesusr.com\)](http://filesusr.com/01a2b0_70c5b6cb197e4eb9a907ce7c2c262b91.pdf) [Hämtad: 2022-12-15]
- Grahn, Patrik & Stoltz, Jonathan (2022). *Indikatorer för hälsopromoverande urbana grönområden [Elektronisk resurs] Kunskapssammanställning*. Stockholm: Naturvårdsverket. Tillgänglig på Internet:
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:naturvardsverket:diva-10276> [Hämtad: 2022-12-13]
- Gunnarsson, Allan, Jansson, Märit, Fors, Hanna & Kristensson, Eva (red.) (2012). *Vegetationsstyrning för ökad trygghet [Elektronisk resurs] = Vegetation development for increased perceived safety*. Alnarp, Sverige: Område Landskapsutveckling, Sveriges lantbruksuniversitet. Tillgänglig på Internet:
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:slu:epsilon-e-601> [Hämtad: 2022-12-08]
- Höst, M., Regnell, B. & Runeson, P (2006). *Att genomföra examensarbete*. Lund: Studentlitteratur. [Hämtad: 2022-12-08]
- Jansson, M., Persson, A. & Östman, L. (2013). *Hela staden: argument för en grönblå stadsbyggnad*. Alnarp: Movium [Hämtad: 2022-12-13]
- Kühn, N. (2006). Intentions for the Unintentional: Spontaneous Vegetation as the Basis for Innovative Planting Design in Urban Areas. *Journal of landscape architecture (Wageningen, Netherlands)*, 1 (2), 46–53.
<https://doi.org/10.1080/18626033.2006.9723372> [Hämtad: 2022-12-13]
- Lomma kommun (2018). *Naturreservat- Välkommen till Öresundsparken*. Naturvårdsförvaltare: Lomma kommun. Informationsskylt vid reservat.
- Lomma kommun (2017). *Naturreservat Öresundsparken, skötselplan*. Sida: 4.
[Skötselplan Naturreservat Öresundsparken.pdf \(lomma.se\)](http://lomma.se/Skötselplan%20Naturreservat%20Öresundsparken.pdf) [Hämtad: 2022-11-25]
- Lomma kommun (2022). *Öresundsparken*. [Öresundsparken - Lomma kommun](http://lomma.se/Öresundsparken) [Hämtad: 2022-11-22]
- Länsstyrelsen Skåne (u.å). *Öresundsparken*. [Öresundsparken | Länsstyrelsen Skåne \(lansstyrelsen.se\)](http://lansstyrelsen.se/Öresundsparken) [Hämtad: 2022-12-13]
- Triguero-Mas, M., Dadvand, P., Cirach, M., Martínez, D., Medina, A., Mompart, A., Basagaña, X., Gražulevičienė, R. & Nieuwenhuijsen, M.J. (2015). Natural outdoor environments and mental and physical health: Relationships and mechanisms. *Environment international*, 77, 35–41.
<https://doi.org/10.1016/j.envint.2015.01.012> [Hämtad: 2022-12-13]

NE (2022c). *Biologisk mångfald*. [biologisk mångfald - Uppslagsverk - NE.se](#) [Hämtad: 2022-12-06]

NE (2022b). *Skötsel*. [skötsel - Uppslagsverk - NE.se](#) [Hämtad: 2022-11-26]

NE (2022a). *Trygg*. [trygg - Uppslagsverk - NE.se](#) [2022-11-26]

Persson, Anna S. & Smith, Henrik G. (2014). *Biologisk mångfald i urbana miljöer: förutsättningar, fördelar och förvaltning*. Lund: Centrum för miljö- och klimatforskning, Lunds universitet.
[urban biodiversitet_final_20140515_lagupplöst.pdf \(lu.se\)](#) [Hämtad: 2022-12-08]

Reklaitiene, R., Grazuleviciene, R., Dedele, A., Virviciute, D., Vensloviene, J., Tamosiunas, A., Baceviciene, M., Luksiene, D., Sapranaviciute-Zabazlajeva, L., Radisauskas, R., Bernotiene, G., Bobak, M. & Nieuwenhuijsen, M.J. (2014). The relationship of green space, depressive symptoms and perceived general health in urban population. *Scandinavian journal of public health*, 42 (7), 669–676.
<https://doi.org/10.1177/1403494814544494> [Hämtad: 2022-12-13]

R. Sturm, D. Cohen. *Proximity to urban parks and mental health*. *Journal of Mental Health and Policy Economics*, 17 (2014), pp. 19–24. [Proximity to Urban Parks and Mental Health - PMC \(nih.gov\)](#) [Hämtad: 2022-12-13]

Turner, M.G., Gardner, R.H. & O'Neill, R.V. (2001). *Landscape ecology in theory and practice : pattern and process*. New York: Springer.

Tönnersjö plantskola. (2017). *Tönnersjös trädguide- inspiration och information från Sveriges trädplantskola*. Andra upplagan. Sida: 41- 130. [Hämtad: 2022-12-19]

Williams, T.G., Logan, T.M., Zuo, C.T., Liberman, K.D. & Guikema, S.D. (2020). Parks and safety: a comparative study of green space access and inequity in five US cities. *Landscape and urban planning*, 201, 103841–.
<https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2020.103841> [Hämtad: 2022-12-13]

Wiström, Björn (2009). *Strukturrika planteringar: en möjlighet för stadens grönska*. Alnarp: Movium, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:slu:epsilon-p-117229> [Hämtad: 2022-11-25]

Bilagor

11.1 Trygghetsenkät

Du är anonym.

Undersökningen görs i samband med mitt examensarbete på Sveriges lantbruksuniversitet.

Föreslagna ändringar kommer inte att ske i verkligheten.

Idag är det: ☐ Vardag ☐ Helg	Just nu är det: ☐ Dag (ljus) ☐ Kväll (mörkt)

Hur definierar du dig?

- Kvinna
- Man
- Annat

Hur gammal är du?

- 15-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 56-65
- 66-75
- 76-85

Idag är jag här:

- Själv
- Med andra

När brukar du vistas i området?

- Mest dagtid, när det är ljust
- Mest kvällstid, när det är mörkt

Figur 5. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar området i fråga.

Vad brukar du göra när du är i området?

- Promenera/ motionera
- Picknick
- Spela volleyboll/ annan sport
- Fågelskådning
- Annat

Om annat: vad brukar du göra i området?

Skriv: _____

Hur brukar du vistas i området?

- Själv
- Med andra

Om du svarat *med andra*, hade du kunnat tänka dig att vara här själv?

- Ja
- Nej

Om nej, varför inte

- Känner mig otrygg,
 - beskriv vad som får dig att känna dig otrygg:

- Om annat vänligen beskriv _____

Promenaden att gå:

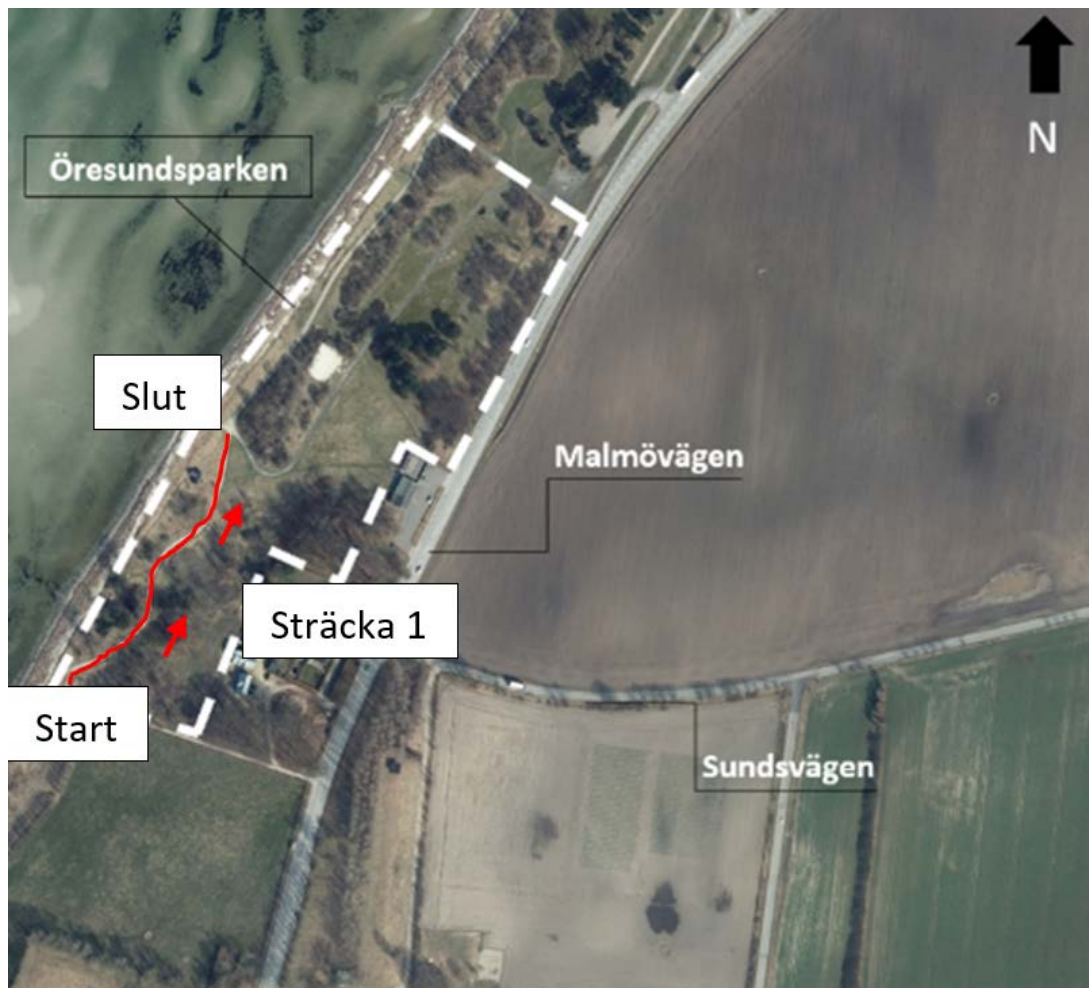
Brukar du gå denna sträcka?

- Ja, ofta
- Ibland
- Nej, detta är första gången

Figur 6. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar promenaden att gå.

Börja gå!
Sträcka 1:

Figur 7. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar sträcka 1.

Hur upplever du platsen?

- Bra, har inga problem att vistas här
- Sådär, känns lite otryggt
- Inte bra, omgivningen får mig att känna mig otrygg

Om svar, *sådär* eller *inte bra*.

Vad är det som får dig att känna dig så?

Skriv: _____

Hade någon förändring i omgivningen kunnat göra att du känt dig tryggare?

Skriv: _____

Sträcka 2:

Figur 8. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar sträcka 2.

Hur upplever du platsen?

- Bra, har inga problem att vistas här
- Sådär, känns lite otryggt
- Inte bra, omgivningen får mig att känna mig otrygg

Om svar, *sådär* eller *inte bra*.

Vad är det som får dig att känna dig så?

Skriv: _____

Hade någon förändring i omgivningen kunnat göra att du känt dig tryggare?

Skriv: _____

Sträcka 3:

Figur 9. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar sträcka 3.

Hur upplever du platsen?

- Bra, har inga problem att vistas här
- Sådär, känns lite otryggt
- Inte bra, omgivningen får mig att känna mig otrygg

Om svar, *sådär* eller *inte bra*.

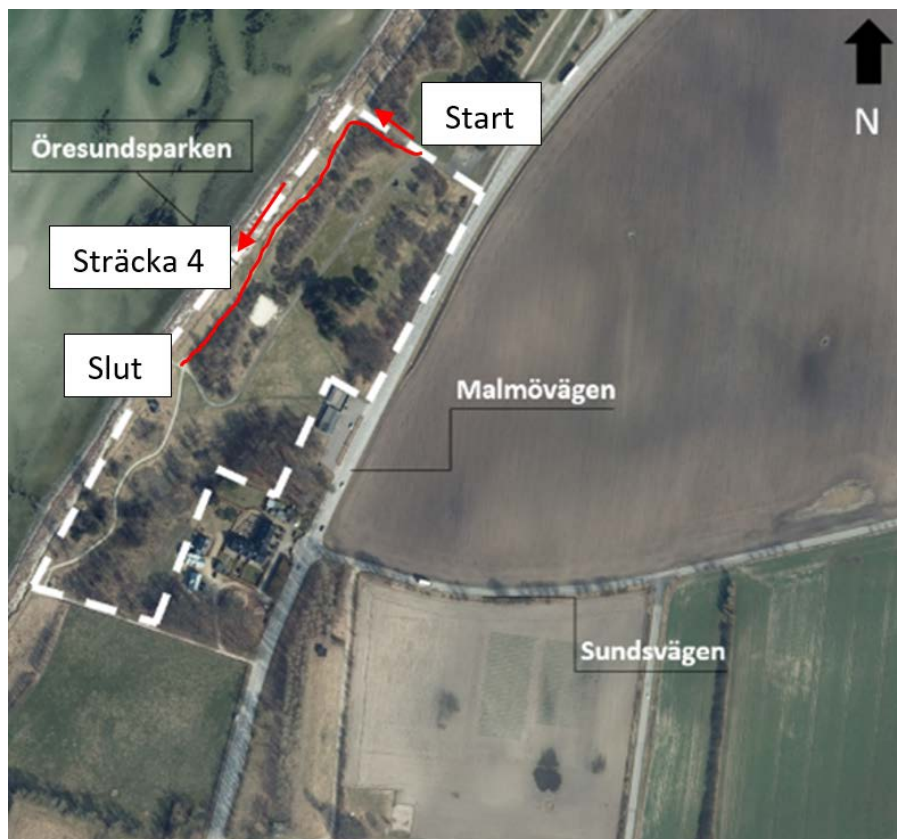
Vad är det som får dig att känna dig så?

Skriv: _____

Hade någon förändring i omgivningen kunnat göra att du känt dig tryggare?

Skriv: _____

Sträcka 4:

Figur 10. Gjord av författaren med bakgrund Ortofoto 0,25 © 2018 Lantmäteriet. Visar sträcka 4.

Hur upplever du platsen?

- Bra, har inga problem att vistas här
- Sådär, känns lite otryggt
- Inte bra, omgivningen får mig att känna mig otrygg

Om svar, *sådär* eller *inte bra*.

Vad är det som får dig att känna dig så?

Skriv: _____

Hade någon förändring i omgivningen kunnat göra att du känt dig tryggare?

Skriv: _____

Hur har du upplevt promenaden i sin helhet?

Skriv: _____

Stort tack för ditt deltagande!

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.